

Du sang à Rome

Pro Sexto Roscio Amerino

(Cicéron)

Textes de la séance 2

Sextus réfugié chez Cécilia

X [27] **Quod** hic simul atque sensit, de amicorum **cognatorum**que sententia Romam confugit et sese ad Caeciliam, Nepotis sororem, Baliarici filiam, quam honoris causa nomino, contulit, qua pater **usus** erat plurimum ; in qua muliere, iudices, etiam nunc, id quod omnes semper existimauerunt, quasi exempli causa uestigia antiqui **offici** remanent. Ea Sex. Roscium inopem, eiectum domo atque expulsus ex suis bonis, fugientem **latronum** tela et minas recepit domum hospitiue oppresso iam desperatoque ab omnibus **opitulata** est. Eius uirtute, fide, diligentia factum est ut hic potius uiuus in reos quam occisus in proscriptos referretur.

[28] Nam postquam isti intellexerunt summa diligentia uitam Sex. Rosci custodiri neque sibi ullam caedis faciendae potestatem dari, consilium ceperunt plenum sceleris et audaciae ut nomen huius de parricidio deferrent, ut ad eam rem aliquem accusatorem ueterem compararent, qui de ea re posset dicere aliquid, in qua re nulla subesset suspicio, denique ut, quoniam **crimine** non poterant, tempore ipso pugnarent. Ita loqui homines : "Quod iudicia tam diu facta non essent, condemnari eum oportere qui primus in iudicium adductus esset ; huic autem patronos propter Chrysogoni **gratiam** defuturos ; de bonorum

uenditione et de ista societate uerbum esse facturum neminem ; ipso nomine parricidi et atrocitate criminis fore ut hic nullo negotio **tolleretur**, cum ab nullo defensus esset.” [29] Hoc consilio atque adeo hac amentia impulsus quem ipsi, cum cuperent, non potuerunt occidere, eum **iugulandum** uobis tradiderunt.

Confirmation

Sextus n'avait pas de raison de tuer son père...

XIV [39] Patrem occidit Sex. Roscius. **Qui** homo ? Adulescentulus corruptus et ab hominibus **nequam** inductus ? Annos natus maior quadraginta. Vetus uidelicet **sicarius**, homo audax et saepe in caede uersatus. At hoc ab accusatore ne dici quidem audistis. Luxuries igitur hominem **nimirum** et **aeris alieni** magnitudo et **indomitae** animi cupiditates ad hoc scelus impulerunt. De luxuria purgavit Erucius, cum dixit hunc ne in conuiuio quidem ullo fere interfuisse. Nihil autem unquam debuit. Cupiditates porro quae possunt esse in eo qui, ut ipse accusator **obiecit**, ruri semper habitavit et in agro colendo uixerit ? Quae uita maxime disiuncta a cupiditate et cum officio coniuncta est. [40] Quae res igitur tantum istum furorem Sex. Roscio obiecit ? ”Patri” inquit ”non placebat.” Patri non placebat ? quam ob causam ? necesse est enim eam quoque iustam et magnam et perspicuam fuisse. Nam ut illud incredibile est, mortem oblatam esse patri a filio sine plurimis et maximis causis, sic hoc ueri simile non est, odio fuisse parenti filium sine causis multis et magnis et necessariis.

[41] Rursus igitur **eodem** reuertamur et quaeramus quae tanta uitia fuerint in unico filio, qua re is patri displiceret. At perspicuum est nullum fuisse. Pater igitur amens, qui odisset eum sine causa quem procrearat ? At is quidem fuit omnium constantissimus. Ergo illud iam perspicuum profecto est, si neque amens pater neque perditus filius fuerit, neque odi causam patri neque sceleris filio fuisse.

... puisque son père lui avait confié la gestion de ses domaines

XV [42] ”Nescio” inquit ”quae causa odi fuerit ; fuisse odium intellego quia antea, cum duos filios haberet, illum alterum qui mortuus est secum omni tempore uolebat esse, hunc in **praedia** rustica relegarat.” Quod Erucio accidebat in mala **nugatoria**que accusatione,

idem mihi usu uenit in causa optima. Ille quo modo crimen **commenticium** confirmaret non inueniebat, ego res tam leuis qua ratione infirmem ac diluam reperire non possum.

[43] Quid ais, Eruci ? tot praedia tam pulchra, tam fructuosa Sex. Roscius filio suo relegationis ac supplici gratia colenda ac tuenda tradiderat ? Quid ? hoc patres familiae qui liberos habent, praesertim homines illius ordinis ex municipiis rusticanis, nonne optatissimum sibi putant esse filios suos rei familiari maxime seruire et in praediis colendis operae plurimum studique consumere ?

[44] An **amandarat** hunc sic ut esset in agro ac tantum modo aleretur ad uillam, ut commodis omnibus careret ? Quid ? si constat hunc non modo colendis praediis praefuisse sed certis fundis patre uiuo frui solitum esse, tamenne haec a te uita eius rusticana relegatio atque amandatio appellabitur ? Vides, Eruci, quantum distet argumentatio tua ab re ipsa atque a ueritate. Quod **consuetudine** patres faciunt, id quasi nouum reprehendis ; quod beneuolentia fit, id odio factum criminariis ; quod honoris causa pater filio suo concessit, id eum supplici causa fecisse dicis. [45] Neque haec tu non intellegis, sed usque eo quid **arguas** non habes ut non modo tibi contra nos dicendum putes, uerum etiam contra rerum naturam contraque consuetudinem hominum contraque opiniones omnium.

Des récits historiques appuient ce raisonnement

XVIII [50] **Ne** tu, Eruci, accusator esses ridiculus si illis temporibus natus esses cum ab **aratro** arcessebantur qui consules fierent. Etenim qui praeesse agro colendo flagitium putes, profecto illum **Atilium** quem sua manu spargentem semen qui missi erant conuenerunt hominem turpissimum atque inhonestissimum iudicares. At hercule maiores nostri longe aliter et de illo et de ceteris talibus uiris existimabant ; itaque ex minima tenuissimaque re publica maximam et florentissimam nobis reliquerunt. Suos enim agros studiose colebant, non alienos cupide appetebant ; quibus rebus et agris et urbibus et nationibus rem publicam atque hoc imperium et populi Romani nomen auxerunt.

[51] Neque ego haec eo profero quo conferenda sint cum hisce de quibus nunc quaerimus, sed ut illud intellegatur, cum apud maiores nostros summi uiri clarissimique homines qui omni tempore ad gubernacula rei publicae sedere debebant tamen in agris quoque colendis aliquantum operae temporisque consumpserint, ignosci oportere ei homini qui se fateatur esse rusticum, cum ruri adsiduus semper uixerit, cum praesertim nihil esset quod aut patri gratius aut sibi iucundius aut re uera honestius facere posset.

[52] Odium igitur acerrimum patris in filium ex hoc, opinor, ostenditur, Eruci, quod hunc ruri esse patiebatur. Numquid est aliud? "Immo uero" inquit "est; nam istum **exheredare** in animo habebat." Audio; nunc dicis aliquid quod ad rem pertineat; nam illa, opinor, tu quoque concedis leuia esse atque inepta: "Conuiuia cum patre non inibat." **Quippe**, qui ne in oppidum quidem nisi perraro ueniret. "Domum suam istum **non fere quisquam** uocabat." Nec mirum, qui neque in urbe uiueret neque reuocaturus esset.

Les sénateurs trouvent Cincinnatus en train de labourer

(https://www.historia.fr/sites/historia.fr/files/article_web_field_image_paysage/Rome_Origine.png)